

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Posterior pars prædictæ sententiæ probatur. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

*Septem dies
creationis
ex cognitione
matutina, &
vespertina
numerantur.*

metaphoram, ex doctrina eiusdem locis citatis præsertim q. illa 26. & 11. de Cinit. cap. 7. hoc modo numerantur. Primus dies, quo creata dicitur lux, est cognitio Angelicæ naturæ, quæ luci comparatur, & ceteris dignitate prior est. Hic vero dies constituitur ex matutina, & vespertina cognitione, quia Angelus seipsum novit duobus illis modis. Secundus dies est cognitio firmamenti, eisdem duobus cognitionibus constans, & sic de alijs.

CAPVT III.

Posterior pars prædictæ sententiæ probatur.

August.

Cogniti matutina creaturarum non est illarum formaliter.

Ioan. 1.

S. Thomas.

Primum Augustini testimonium.

13

Posterior pars huius nostræ sententiæ non minus perspicue ex eodem Aug. probari potest. Ea vero est, matutinam cognitionem creaturarum esse ipsam divinæ essentia visionem, & eorum tantum, quæ formaliter sunt in ipso Deo, atque adeo ipsarum creaturarum, quatenus in Deo dicuntur habere esse, & vitam ipsius, non secundum proprias earum rationes creatas, & corruptibiles. In quem sensum explicat ipse illud *Quod factum est, in ipso vita erat.* tract. 1. in Ioan. & S. Thom. infra quest. 18. art. 4. vespertinam vero esse aliam cognitionem distinctam ab ipsa visione Dei, qua creaturæ per proprias species, & secundum proprias rationes formales cognoscuntur. Porro matutinam non esse creaturarum secundum earum rationes formales, aperte docuit S. Th. quem in hac parte sequor, & constat ex aliquibus Aug. testimonijs. Primum est 1. lib. de Cinit. Dei. cap. 7. vbi sic ait: *Fittamen vespertina huius dici, & mane aliquatenus: quoniam scientia creata in comparatione creatoris quodammodo vespertina.* Quibus verbis non distinguit August. mane, & vespertinam ex diverso modo cognoscendi, sicut Theologi nostri communiter, excepto S. Th. distinguunt: nempe mane, quia videntur creaturæ in verbo, hoc est, eadem cum ipso visione: vespertinam autem, quia videntur in proprio genere, hoc est, per proprias species, sed Aug. distinguit ex parte rei cognitæ. Nam scientiam Dei appellat mane, & scientiam creaturarum vespertinam: non dixit scientiam creaturarum in verbo, sed scientiam Dei esse mane: quod vero statim adiunxit, scientiam creaturæ lucefcere, & fieri mane, cum ipsa refertur ad eandem, & dilectionem creatoris, cap. 4. explicandum est.

Secundum testimonium.

14

Secundum testimonium est eodem lib. cap. 29. vbi, ut ostendat alio modo res in verbo videri, quam in seipsis, ex quo aduersarij colligunt duas illas cognitiones creaturarum, matutinam videlicet, & vespertinam, sic inquit: *Sicut aliter fitur rebus in intellectu linearum, seu veritas figurarum, cum intellectu conspiciuntur, aliter cum in pulvere scribuntur: ac si dicat, in intellectu est vndequeque perfecta, cum vero re ipsa describitur, præsertim in pulvere, non potest sine aliquo defectu esse.* Sicigitur res in intellectu Dei sunt incorruptibiles, at in seipsis corruptioni subiectæ. Subiungit deinde. *Et aliter iustitia describitur in veritate incommutabili, aliter in anima iustitia:* certe non alia ratione id dixit Aug. nisi quia iustitiæ idea, & ars, quæ in Deo est, ipsa est Deus incommutabilis est, in seipsa vero peccatis potest corrumpi. Quod si Aug. loqueretur de rebus in Deo tantum obiectivè existentibus secundum proprias rationes formales, non diceret alio modo in Deo esse, quam in seipsis: nam à Deo cognoscuntur, sicut sunt à parte rei mutationi, & corru-

ptioni subiectæ: loquitur igitur de ipsis, prout in Deo sunt ipse Deus, nempe de idea, & arte illarum, quæ est reuera ipse Deus.

Tertium est lib. 65. quest. q. 16. vbi de matutina cognitione loquens, ut ostendat melius creaturam videri in Deo, & in arte sua, quam in seipsa, adducit illud Ioan. 1. *Quod factum est, in ipso vita erat:* subiungit vero hæc verba: *Omnia ergo; quæ facta sunt in ipso, & vitam non habent, in ipso verbo Dei vita sunt, in seipsis vita non sunt.* Unde inferat statim, ac per hoc plus videntur ab Angelis sanctis in verbo Dei, vbi sunt vita, quam in seipsis. Quod si ex sententia Aug. eo loco, videntur res in verbo secundum proprias rationes, fieri non posset, ut non videntur, sicut lapis, videntur vivere, & corruptibilia incorruptibilia esse: signum igitur est, loqui Aug. de ipsamet essentia divina, quatenus dicitur idea, & ars creaturarum, quæ est ipse Deus, & viso Deo videtur, de quo non est nobis præsens controuersia: & hac ratione melius videntur creaturæ in Deo, quam in seipsis: non quod melius cognoscatur propria earum natura, sed quod eo modo melius esse, & perfectius habeant, quam in seipsis. Hoc ipsum late ipse Augustinus profequitur tract. 1. in Ioan. in illa verba: *Quod factum est, in ipso vita erat.* vbi contra Manichæum probat, lapidem non vivere, vt ipse dicebat deceptus verbis Ioannis, sed vivere ideam lapidis, quæ est ipse Deus; ergo hoc modo dicit, res in Deo multo melius esse, hoc est, illarum ideam, quæ est ipsa essentia divina, melius esse.

Quartum testimonium est in libro 83. questionum, quest. 46. vbi de idæis mentis divinæ fustis disputat, & eas his verbis definit: *Sunt namque idæe principales forme quedam, vel rationes rerum stabiles, atque incommutabiles, quæ ipsa formatæ non sunt, ac per hoc æternæ, ac semper eodem modo sese habentes, quæ in divina intelligentia continentur.* Has igitur inquit à Beatis videri: hæc autem cum increate sint, & incorruptibiles, sunt ipse Deus, non creaturæ, etiam secundum esse obiectivum, quod in mente divina habent: creaturæ namque etiam in mente divina obiectivè existentes, sunt corruptioni subiectæ, hoc est, Deo obijciuntur, sicut re ipsa sunt: quare si in re corrumpuntur, à Deo hoc modo cognoscuntur.

Quocirca non possumus, non mirari Thomistas, qui ex his omnibus locis, aut eorum aliquibus colligunt, contra Scotum, Gabriel. & alios, ideas in deo rerum creatarum non esse res ipsas obiectivè existentes in intellectu secundum proprias earum rationes formales, sed esse ipsam essentiam Dei, quatenus eas repræsentat, & quatenus est ars earum: quod utrum verum sit, an non, dicemus disputatione 72. capite 2. Ex eisdem vero locis sui non memores, ut oportebat, probant, creaturas in Deo videri ex vi visionis, non tantum secundum quod habent in Deo vitam Dei, sed etiam secundum suas proprias rationes formales.

Et quidem S. Thom. infra quest. 18. art. 4. ad 1. s. Thom. iuxta hanc Augustini doctrinam asserit, omnia, quæ sunt in Deo, ut in cognoscere, vivere in ipso, quia non sunt aliud ab eius essentia. Cum vero dicit esse in Deo per proprias rationes, intelligit per ideas: nam si de ratione formali cuiusque creaturæ loqueretur, ut de homine, secundum quod est animal rationale, non posset dicere omnia creatura in Deo vitam habere, quoniam hoc modo res dicuntur

Quomodo creatura melius in Deo, quam in seipsis videtur.

Quartum testimonium Augustini.

Idea creaturarum in Deo sunt, ipse Deus.

Scotus, Gabr.

Cur dicat S. Thomas creaturas esse in Deo per proprias rationes.

dicuntur esse in Deo obiectiue tantum, nec sunt ideam cum essentia diuina, nec viuunt vita Dei: ergo cum aliis creaturas prout sunt in Deo, ut cognoscere, viuere vita Dei, non intelligit prout sunt obiectiue tantum in ipso, sed secundum ideas ipsarum, quæ sunt ipsa Dei essentia, de quibus disput. 72. folius differendum est.

Ex his suspicari posset aliquis, cum S. Thom. dicere videtur, creaturas cognosci in verbo ex vi visionis, loqui de creaturis hoc modo, quatenus in Deo sunt vita ipsius Dei. At hoc constare non potest cum eo, quod ipse ait, nempe eo plures in verbo creaturas videri, quo melius essentia ipsa videtur: quod verum esse non potest, nisi de creaturis obiectiue tantum in Deo existentibus: nam de ipsis, ut sunt essentia diuina, & vita ipsius Dei, vnus non videt plures, quam alius, siquidem in essentia idem ipsum vnus intuetur, quod alius. Aug. vero nusquam docuit, eo plures creaturas in verbo Dei videri, quo melius ipsa essentia videtur.

Quintum, & optimum testimonium Aug. est 4. de Gen. ad lit. c. 22. post medium, vbi plane assignat differentiam inter vespertinam, & matutinam cognitionem eo modo, quo à nobis initio capitis assignata est Verba Aug. sunt: *Facta est vespere, quia necessaria erat, & ita cognitio, qua distingueretur à creatore creatura, aliter in seipsa cognita, quam in illo.* Ex quibus perspicue colligitur, secundum mentem Aug. per solam matutinam cognitionem non potuisse distinguere sufficienter creatorem à creatura. At si cognitione matutina creaturæ in verbo cognoscebatur secundum proprias rationes formales creatas, ut quod esset homo animal rationale, & sic de alijs, ad hoc necessaria non erat vespertina, ut intellectus beati creaturas à creatore discerneret. Si vero matutina nihil aliud erat, quam cognitio ipsiusmet essentia diuinæ, quæ est ars omnium creaturarum, oportebat sine dubio ad illum effectum esse vespertinam: nam matutina cognitione non distinguebatur lapis à Deo, siquidem creatura prout in Deo, cognoscebatur habere vitam Dei, quod nihil aliud est, quam cognosci ipsam diuinam essentiam in se, quæ omni rerum ars, & idea est. Oportebat igitur esse aliam cognitionem, qua lapis cognosceretur in se ipso secundum suam formalem rationem non habens vitam.

Hac etiam spectat id, quod dicit Aug. lib. 5. de Gen. ad lit. c. 34. de Angelo cognoscente creaturas matutina, & vespertina notitia, inquit enim: *Cum simul vniuersam creaturam, sicut simul facta est, & in primis, atque incommutabilibus rationibus, per quas condita est, contempleretur, propter diem, & in eius ipsius natura cognosceretur propter vespem, & creatorem ex ipsa etiam inferiore cognitione propter mane laudaret:* quibus verbis Aug. distinguit vespertinam cognitionem, & matutinam circa ipsas creaturas diuerso modo cognititas. Matutinam enim vocat, quam habet Angelus de creaturis, prout sunt in ipsis rationibus æternis Dei: sic autem sunt ipse Deus: vespertinam vero, quatenus eas cognoscit secundum proprias ipsarum naturas. Quod si creaturæ cognite in Deo, viderentur secundum proprias rationes formales iam cognoscerentur in propria natura, & frustra poneretur vespertina illa cognitio ab Aug. circa creaturas cognititas in propria natura.

Valquez in 1. part. Tomus 1.

Contra hanc posteriorem partem nostræ sententiæ videtur esse idemmet Aug. aliquibus in locis, in primis lib. 9. de ciuit. Dei, c. 22. & 13. confess. c. 15. vbi docet, in verbo Dei ab Angelis beatis cognosci temporalia hæc, & mutabilia: & ideo certius ab eis cognosci, quam à demonibus, quia (ut ait Aug. ibidem) *Eorum principales causas in verbo Dei conspiciunt, per quod factus est mundus, quibus causis quædam probantur, quædam reprobantur, cuncta ordinantur.* Demones autem non æternas temporum causas, & quodammodo cardinales in Desapientia contemplantur. Vbi Aug. plane loquitur de cognitione creaturarum in verbo secundum proprias ipsarum rationes creatas, secundum quas à demonibus cognoscuntur. Sic etiam Isid. lib. de summo bono, seu sententiarum, c. 12. Isidori sententia 17. de Angelis ait, in verbo Dei cognoscere omnia, antequam in re fiant, &c.

Respondeo in primis, nec Aug. nec Isid. illis locis appellasse cognitionem matutinam eam, quæ dicuntur res create in verbo videri secundum proprias rationes: quò pacto autem illis locis Aug. & Isid. non sentiant, creaturas cognosci eadem visione cum verbo, & ex vi illius, iam à nobis supra explicatum est c. 7. præcedentis quæst. ergo vbi cumque Aug. visionem creaturarum in verbo appellat matutinam, & visionem essentia Dei, & eam distinguit à cognitione earum in seipsis, quam vespertinam appellat, dicimus, explicandum esse, ut supra notauimus.

Secundo obijcere quis posset eundem Augustinum, qui non solum ponit duas illas cognitiones, matutinam videlicet, & vespertinam, sed etiam tertiam addit, quam appellat diem: hanc vero inquit esse ipsius essentia diuinæ: ergo matutina debet esse creaturarum. Sic habet 4. de Genes. c. 7. o. Respondeo, verum esse, hæc tria ibi enumerari ab Augustino, & diem accipi pro contemplatione diuinæ essentia: sed dico diem, argo mane, vel partem illam diei, quæ est ante vespem, pro eodem usurpari. Præter diem autem, & vespem iterum resumat mane, ut ostendat, quomodo pro sequenti die post vespem redeat lux, quæ & sequens dies incipiat, & ita post primum, secundus numeretur. Assignat vero hunc ordinem: primum ponit diem, deinde vespem, postremo mane, quatenus mens Angelica ex cognitione creaturarum, quæ erat vespere diei, assurgit in laudem Dei, & in eo iterum videt pro alio opere faciendi ipsam Dei artem, & ideam, & inde incipit mane sequentis diei. Quocirca idem Aug. lib. 11. de ciuit. Dei, cap. 7. postquam dixit scientiam de creatura comparatione scientia, quam de Deo habent Angeli, quodam modo vespere scire: subiungit: eam scientiam luce scire, & fieri mane, cum ipsa creatura refertur ad laudem, & dilectionem creatori: intelligit vero fieri mane sequentis diei, ut à nobis explicatum est. Itaque vnum diem non diuidit in tria illa: nam mane, quod post diem, & vespem ponit, non pro præcedenti, sed pro sequenti die numerat: alioqui primum deberet ponere mane, deinde diem, postremo vespem. Quare lib. illo 4. c. 23. inquit, cognitionem creaturarum in verbo, quam passim in eo libro vocat mane, ad diem pertinere: creaturarum vero in se

Augustin.

19

Exponuntur:

20

Secundo obij-
citur ex Au-
gustino.

Respondetur:

Quomodo
distinguat.
August. diem
vesperum,
& mane.

21

Z 2 ipsi